

**NUOVA MUSEOLOGIA – RIVISTA SEMESTRALE DI
MUSEOLOGIA – GIORNALE UFFICIALE DEL
COMITATO ITALIANO DELL' INTERNATIONAL
COUNCIL OF MUSEUMS E DELL' ASSOCIAZIONE
NAZIONALE DEI MUSEI DI ENTI LOCALI E
ISTITUZIONALI. SETTEMBRE 1999, NO. 1, 40 PP.**

Gabriela ANDREI

Apariția primului număr al unei reviste italiene ce se ocupă de noile orientări în muzeologie constituie un eveniment deosebit în lumea muzeografilor, nu numai în Italia, dar și în multe alte țări. În România, contactul cu această revistă este, desigur, binevenit, acum când suntem de-a dreptul „bombardați” cu informații și se pare că nu a trecut destul timp pentru a avea suficient discernământ în a le selecta. De aceea, o revistă care să se adreseze tuturor celor care lucrează în muzee sau care sunt interesați de muzeologie, de muzeografie și muzeotehnică, va contribui la formarea unei culturi muzeale moderne, în cel mai bun sens al cuvântului.

După cum arată Giovanni Pinna, Președinte al Comitetului Național Italian ICOM, Directorul și inițiatorul acestei reviste, în primul articol, intitulat chiar *Nuova Museologia*, revista de față se va ocupa de cercetarea din muzee, de istoria și de filozofia pe care se bazează, de semnificația lor socială și politică, de scopul cultural - educativ

pe care îl au și de metodele folosite pentru a-l atinge.

Adresându-se tuturor celor interesați de istoria muzeelor, Giovanni Pinna amintește cum, cu ani în urmă, în Franța și în Anglia au apărut două mișcări culturale ce și-au propus să ia în discuție semnificația muzeelor și să propună pentru acestea noi moduri de organizare și modele de gestionare.

Curentul francez *La Nouvelle Muséologie* a luat naștere oficial la Marsilia, în 1982. El se întemeia pe ideile elaborate în jurul a ceea ce se numise „*Le Musée de voisinage*” sau, în America, „*The Neighborhood Museum*” și care însemna un muzeu ce se prelungește în afara pereților unui edificiu, realizat de colectivitate și pentru colectivitate. Obiectivul curentului *Nouvelle Muséologie* era acela de a anula distanța dintre public și conținutul muzeului, ce urma să devină un loc de folosință colectivă, idee în concordanță cu „muzealizarea totală” aparținând conceptului de „ecomuzeu” al anilor '70.

Mișcarea engleză *The New Museology*, termen introdus de Peter Vergo în volumul cu același nume,

din 1989, își propunea să rupă cu vechea muzeologie prin adoptarea unor tehnici noi și a unui nou limbaj ce ar fi permis reînnoirea rolului social și politic al muzeului, care însă nu-l transformau într-o structură populară în slujba poporului, așa cum preconiza La Nouvelle Muséologie, ba chiar îi conservau esența tradițională și poziția elitară în cadrul societății. După cum arată în continuare Giovanni Pinna, muzeologii italieni, cu mici excepții, au rămas în afara acestor dezbateri internaționale asupra muzeologiei, în majoritate adepți ai concepției potrivit căreia muzeele trebuie să aibă mai ales rolul de a conserva valorile. Din acest motiv, în Italia, după cum arată autorul, nu a existat o dezbatere comparabilă cu cea din Franța sau din Marea Britanie, cu alte cuvinte nu s-a pus problema unei Noi Muzeologii.

Nuova Museologia apare sub egida Comitetului Italian al ICOM-ului, „sediu tradițional al dezbaterilor muzeologice” și Asociației Naționale a Muzeelor Locale și Instituționale (ANMLI) și „are drept obiectiv relansarea (...) discuției asupra muzeelor, într-un moment în care se vorbește mult despre aceste instituții, folosindu-se termeni împrumutați din economie, din organizarea întreprinderilor sau din regulamentele administrative, dar nu termeni de muzeologie”, după cum observa tot Giovanni Pinna.

În Muzeul despre el însuși Horst Bredekamp, profesor de istoria artelor la Humboldt Universität din Berlin, se referă la importanța edificiului, a sălilor, a concepției și modului de prezentare într-un muzeu.

Autorul ia drept exemple instituții muzeale bine cunoscute din Germania, Statele Unite ș.a. De pildă la Neue Gemäldegalerie din Berlin, unde arhitectura clădirii „este în slujba operelor de artă”, iar alegerea spațiilor și așezarea luminilor satisfac exigența cerută de valoarea tablourilor expuse, autorul ne atrage atenția asupra spațiului uriaș pe care îl reprezintă nucleul central al complexului, acel atrium sau hol, pe ai cărui pereți nu există tablouri, spațiu de reculegere și meditație dedicat operelor de artă distruse de foc, în mai 1945... Muzeul Guggenheim din New York și Guggenheim din Bilbao, sunt de asemenea aduse în discuție. Citând diferite personalități, făcând comparații între muzee, exprimându-și propriile-i păreri, Horst Bredekamp analizează critic modul, mai mult sau mai puțin fericit uneori, în care au fost rezolvate contradicțiile între arhitectura edificiului și destinația ce i s-a dat.

Gianluigi Daccò, directorul Muzeelor Civice din Lecco, în articolul Sindromul Bipolar al Muzeelor Civice, aduce în discuție mai multe articole de lege din ultimii ani, analizând efectele dezastruoase ale unora dintre ele, asupra funcționării muzeelor civice din Italia. „Muzeele civice nu mai există” spune autorul și acest lucru nu se datorește nici cataclismelor, nici războaielor, nici incendiilor. Doar câțiva „curajoși” luptă astăzi împotriva „dragonului birocratic”, un dragon cu mii de capete. Ca și în legendă, tăierea unui cap aduce după sine nașterea a încă o sută! Oare vor reuși

acești temerari? Muzeele civice italiene trăiesc un moment de mari schimbări, care de fapt înseamnă eliminarea muzeelor civice, considerate tot mai mult nu ca instituții culturale legate de cercetare, cu rol didactic și de conservare a memoriei istorice a orașelor italiene, ci de multe ori, doar ca simple unități administrative. Autorul arată cum datorită ultimelor normative, directivele birocratice, aproape pretutindeni, nu țin seama de profesionalismul directorilor, conservatorilor și tehnicienilor din muzee. Muzeologii italieni, reduși la simpli funcționari administrativi comunali, riscă să se îndepărteze de gestionarea directă a instituțiilor lor. Timp de peste un secol și jumătate, scrie în continuare autorul, muzeele civice au fost construite și conduse de oameni de cultură: istorici, istorici de artă, arheologi și naturaliști; astăzi există tendința de a le încredința unor directori administrativi, fără vreo competență în domeniul cercetării, restaurării, conservării și punerii în valoare a bunurilor culturale și a muzeologiei. În timp ce în lumea întreagă muzeele sunt conduse și gestionate de muzeologi specializați competenți, în Italia, muzeele civice, fără autonomie și profesionalitate în gestionare, sunt condamnate să dispară - o pierdere ireparabilă și definitivă pentru cultura și istoria unei țări.

Confuzia domnește la Venaria? este titlul articolului următor și, totodată, întrebarea pe care și-o pun cei doi autori, Vittorio Falletti - profesor la Liceul Artistic experimental Statal „Renato Cottini“

din Torino și Maurizio Maggi - coordonator al Unității de cercetare Bunuri Culturale al Fundației Rosselli, descriind situația complicată în care se găsește astăzi complexul muzeal piemontez de la Venaria Reale, apărut în urmă cu câteva sute de ani, pe vremea ducelui Carlo Emanuel al II-lea, care a dorit realizarea unei reședințe stabile de vânătoare, în interiorul frumosului parc Mandria. Articolul începe abrupt, incisiv. Aflăm astfel despre cei „cinci sute de mii de metri cubi abandonati (...) la porțile orașului Torino (...), necazul generațiilor de administratori piemontezi“. Unde s-ar putea găsi enormele sume necesare restaurării construcției aflate într-o avansată stare de degradare? - întrebare retorică. Dar, de curând, Uniunea Europeană pune la dispoziție o sumă importantă de bani, cu condiția realizării unui complex muzeal la standarde internaționale, capabil să atragă un număr mare de vizitatori, în perspectivă, complexul putându-se autofinanța. Statul italian este gata să contribuie și el cu suma necesară. Aflăm în continuare de înființarea unei comisii din care fac parte miniștri, președinții regiunii Piemont și ai provinciei Torino, precum și primarii orașelor Torino și Venaria. Din acel moment situația devine confuză, comisia întrunindu-se fără a adopta vreo strategie, sunt formulate propuneri ș.a.m.d., de obicei fără a fi discutate în cadrul instituțiilor. În cele trei pagini, cei doi autori prezintă cu ochi critici „aventura“ acestei restaurări.

Andrea Pinna, asistent la Facultatea de Jurisprudență

„Panthéon – Assas“ din Paris și membru al Centrului de studii juridice și economice al multimedia (CEJEM), abordează, foarte documentat, un aspect de ordin general și foarte actual - Probleme referitoare la reproducerea on line a operelor muzeale protejate de dreptul de autor.

Referindu-se la o serie de documente vechi, prin comparație cu cele din legislația ultimului deceniu, Maria Laura Tomea Gavazzoli, profesor de muzeotehnică la școala de specializare în istoria artelor de la Universitatea Catolică din Milano, aduce încă o dată în discuție funcționarea muzeelor, în articolul intitulat Standard de resurse și modele de perfecțiune în muzeul italian.

Standard de calitate și de resurse pentru muzee se intitulează articolul semnat de Danielle Jalla, director al Departamentului Muzee, din Torino. Autoarea se referă la Codul deontologic al ICOM, care oferă fondul etic cel mai complex, la experiența operativă britanică, poate

cea mai apropiată de realitate și de nevoile muzeelor italiene, la modelele americane, foarte utile în atingerea unor standarde internaționale. Dar și experiența muzeelor italiene, spune autoarea, va fi foarte importantă pentru ca și acestea să-și găsească drumul potrivit, în condițiile actuale.

Recenziile și semnalările de cărți apar sub îngrijirea Mariei Gregorio. Mesajele promoționale sunt semnate de Carlo Teruzzi, Giordano Villa, Salvatore Sutura, iar rubrica „Evenimente“ apare sub îngrijirea lui Giovanni Pinna. „Spațiul ICOM“ sub îngrijirea lui Salvatore Sutura și cel al ANMLI - asigurat de Rosanna Nicotra și Anna Maria Visser - încheie acest prim număr al revistei. Condițiile grafice de înaltă ținută ne întregesc impresia de lucru bine făcut. Chiar dacă majoritatea articolelor se referă mai ales la situația existentă în muzeele Italiei, suntem convinși că discuțiile legate de aceasta ne sunt extrem de utile și nouă, muzeografilor din România.